

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

“TIQXMMI” MILLIY TADQIQOT UNIVERSITETINING
QARSHI IRRIGATSIYA VA AGROTEKNOLOGIYALAR INSTITUTI

«TASDIQLAYMAN»
O'quv ishlarini bo'yicha direktor
o'rinbosari
D.A. Quvvatov
“ 26 ” 08 2024-yil

RESURSLAR IQTISODIYOTI

fani bo'yicha

SILLABUS

kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	300000	-	Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborat
Ta'lim sohasi:	310000	-	Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60310100	-	Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Qarshi – 2024

Modul / FAN SILLABUSI

Gidromeliioratsiya
fakulteti

60310100 – Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)
ta'lim yo'nalishi

Fanning nomi:	Resurslar iqtisodiyoti
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	REI 3105
Kurs:	4
Semestr:	10-11
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	300
Ma'ruza	40
Amaliy mashg'ulotlar	80
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Kurs ishi (loy'hasi)	+
Mustaqil ta'lim	180
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Fannio'rganishning asosiy maqsadi iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoiti da mamlakatimizda mavjud bo'lgan tabiiy resurslar va tabiiy sharoitlardan oq ilona foydalanishga imkon beradigan nazariy bilimlarni talabalarga berish va nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llay oladigan malakali mutaxassislarni tayyorlashdir.
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Mehnat iqtisodiyoti (MI4205)
2.	Statistika(STA2104)
3.	Makroiqtisodiyot (MAK2110)
4.	Moliya (MOL3105)
5.	Mikroiqtisodiyot(MIK2110)

Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatidan:	
TN1	Tabiiy resurslarni iqtisodiy baholash va barqaror boshqarishning nazariy asoslari, yer va suv resurslardan samarali foydalanish holati va undagi mavjud muammolar to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;
TN2	Biologik resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilish, mineral xom ashyo r esurslaridan foydalanish va ularni muhofaza qilish.
TN3	Ikki lamchi resurslardan foydalanishning ekologik iqtisodiy xususiyatlari va yo'nali shlari foyda-xarajatlari tahlilini bilishi va ularidan foydalana olishi. Ko'nikmalar jihatidan:
TN4	Talaba iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish, bozor iqtisodiyoti sube'ktlarid agi mavjud iqtisodiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
TN5	Kamyob resurslar sharoitida mavjud resurslardan samarali foydalanish, ularni barq aror boshqarish, asrash va muhofaza qilishga ko'maklashish.
TN6	Ekologik- iqtisodiy xo'jalik yuritish uslublari va boshqaruv tizimlari, tabiatni tik lash, muhofaza qilish va istiqbolashda xalqaro hamkorlik sohasidagi bilimlarni be rishdir;
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
I-MODUL	
M1	Resurslar iqtisodiyoti fanining predmeti va uslubi.
M2	Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida resurslarni barqaror boshqarishning nazariy asoslari
M3	Resurslar cheklanganligi va iqtisodiyotning bosh muammosi
M4	Tabiiy resurslarni iqtisodiy baholash va barqaror boshqarish mexanizmlari
M5	Yer-suv resurslaridan samarali foydalanish
M6	Qishloq xo'jaligining moddiy-texnika resurslari.

M7	Mehnat resurslari, ularning bozori, ulardan foydalanish va mehnat unumdorligi
M8	Biologik resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilish
M9	Mineral xom-ashyo resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilish
M10	Ikki lamchi resurslardan foydalanishning ekologik iqtisodiy xususiyatlari va yo'nalishlari
II-MODUL	
M11	Ikki lamchi resurslardan foydalanishning ekologik iqtisodiy xususiyatlari va yo'nalishlari.
M12	Atrof-muhitning ifloslanishi va uni baholash.
M13	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi
M14	Investitsiya va kapital quyilmalar, ularning samaradorligini oshirish
M15	Qishloq xo'jaligi infratuzilmasi va uning rivojlanishi
M16	Qishloq xo'jaligida ishlab chikarish xarajatlari va maxsulot tannarxi
M17	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish
M18	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
M19	Qishloq xo'jaligida xarajatlari-foйда tahlili
M20	O'zbekistonning yer resurslaridan samarali foydalanish muammolari va ularni bartaraf etishni muhimligi.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
I-MODUL	
A1	Resurslar iqtisodiyoti fanining predmeti va uslubi.
A2	Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida resurslarni barqaror boshqarishning nazariy asoslari
A3	Resurslar cheklanganligi va iqtisodiyotning bosh muammosi.
A4	Mehnat resurslari, ularning bozori, ulardan foydalanish va mehnat unumdorligi.
A5	Biologik resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilish.
A6	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi.
A7	Atrof-muhitning ifloslanishi va uni baholash.
A8	Investitsiya va kapital quyilmalar. Ularning samaradorligini oshirish.
A9	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish.
A10	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
A11	Atrof-muhitning ifloslanishi va uni baholash
A12	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi
A13	Investitsiya va kapital quyilmalar, ularning samaradorligini oshirish
A14	Qishloq xo'jaligi infratuzilmasi va uning rivojlanishi. Qishloq xo'jaligida servis.
A15	Qishloq xo'jaligida ishlab chikarish xarajatlari va maxsulot tannarxi

A16	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish
A17	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
A18	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
A19	Qishloq xo'jaligida xarajatlar-foйда tahlili
A20	Qishloq xo'jaligida xarajatlar-foйда tahlili
II-MODUL	
A21	Ikki lamchi resurslardan foydalanishning ekologik iqtisodiy xususiyatlari va yo'nalishlari.
A22	Ikki lamchi resurslardan foydalanishning ekologik iqtisodiy xususiyatlari va yo'nalishlari.
A23	Atrof-muhitning ifloslanishi va uni baholash.
A24	Atrof-muhitning ifloslanishi va uni baholash.
A25	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi
A26	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi
A27	Investitsiya va kapital kuyilmalar, ularning samaradorligini oshirish
A28	Investitsiya va kapital kuyilmalar, ularning samaradorligini oshirish
A29	Qishloq xo'jaligi infratuzilmasi va uning rivojlanishi
A30	Qishloq xo'jaligi infratuzilmasi va uning rivojlanishi
A31	Qishloq xo'jaligida ishlab chikarish xarajatlari va maxsulot tannarxi
A32	Qishloq xo'jaligida ishlab chikarish xarajatlari va maxsulot tannarxi
A33	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish
A34	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish
A35	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
A36	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
A37	Qishloq xo'jaligida xarajatlar-foйда tahlili
A38	Qishloq xo'jaligida xarajatlar-foйда tahlili
A39	O'zbekistonning yer resurslaridan samarali foydalanish muammolari va ularni bartaraf etishni muhimligi.
A40	O'zbekistonning yer resurslaridan samarali foydalanish muammolari va ularni bartaraf etishni muhimligi.
Mustaqil ta'lim (MT)	
MT1	Qishloq xujaligida foyda-xarajatlar tahlili.
MT2	Bozor atrof-muhitga yetkazilgan zararni hisoblash metodlari.
MT3	Resurslarning band bulmasligi. Iqtisodiy o'sish va kelajak.
MT4	Iqtisodiy resurslar cheklangan sharoitda davlatning boshqaruv mexanizmlari
MT5	O'zbekistonda suv resurslari menejmenti -tarixiy yondashuv.

MT6	Tabiatjamiat o'rtasidagi ekologik iqtisodiy aloqalar vamunosabatlarni takomillashtirish.
MT7	Ishlab chiqarish va ijtimoiy tizimlamada tarmoqlararo iqtisodiy ko'rsatkichlar samaradorligini oshirishmuammolari.
MT8	Tabiiy resurslarni iqtisodiy baholashning ilmiy-amaliy ahamiyati.
MT9	O'zbekistonning yer resurslaridan samarali foydalanishmuammolari va ularni bartaraf etish muhimligi.
MT10	Biologik resurslarning asosiy ko'rsatkichlari va ulardan amaliyotda foydalanish
MT11	Mineral xomashyo zaxiralaridan foydalanishdagi ekologikmuammolar va ularni bartaraf etishning ahamiyati.
MT12	Ikki lamchi resurslardan foydalanishda chet el tajribalarinio'rganishning ahamiyati.
MT13	Investitsiya va kapital quyilmalar, ularning samaradorligini oshirish
MT14	Qishloq xo'jaligi infratuzilmasi va uning rivojlanishi Qishloq xo'jaligida servis. Uning zarurligi, ahamiyati.
MT15	Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarish xarajatlari va mahsulot tannarxi
MT16	Resurslardan samarali foydalanishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish
MT17	Qishloq va suv xo'jaligi resurslaridan foydalanishni innovatsion rivojlantirish
MT18	Yer osti resurslaridan oqilona foydalanish
MT19	Qishloq xo'jaligida xarajatlar-foйда tahlili
MT20	Tugaydigan va qayta tiklanadigan resurslarni joylashtirish samaradorligi
MT21	O'zbekistonda atrof-muhit muammolari.
MT22	Iqlim o'zgarishlari.
MT23	Yer, suv va bioxilma-xillikka ta'sirlar.
MT24	Tabiat bilan jamiyat o'rtasidagi ekologik-iqtisodiy munosabatlarning mazmuni va mohiyati.
MT25	Tabiiy resurslarning turlari va ularning guruhilari. Resurslarning "Tabiat-jamiyat" tizimida tutgan o'rni va ahamiyati.
MT26	Tabiat-jamiyat o'rtasidagi ekologik-iqtisodiy aloqalar va munosabatlarni takomillashtirish, ishlab chiqarish va ijtimoiy tizimlar hamda tarmoqlararo iqtisodiy aloqalar samaradorligini oshirish muammolari.
MT27	Xalq xo'jaligida bosqichma-bosqich amalga oshirilgan o'zgarishlar.
MT28	Qishloq xo'jaligini bosqichma-bosqich isloh qilish va uning huquqiy asosi.
MT29	Tabiat bilan jamiyat o'rtasidagi ekologik-iqtisodiy munosabatlarning mazmuni va mohiyati.
MT30	Tabiiy resurslarni iqtisodiy baholashning, ilmiy-amaliy ahamiyati.
Asosiy adabiyotlar	
1.	Narziqulov.N.R.,Murtazayev.B.Ch.,Bakiyeva.I.A. Inson resurslari iqtisodiyoti. - O'quv qo'llanma. - Toshkent 2005 y
2	Ahrorov F. B. "Agroresurslarni barqaror boshqarish" fanidan o'quv-uslubiy majmua Samarqand 2016 y

3.	Rafiqov A.A., Abirqulov Q.N. Tabiatdan foydalanish iqtisodiyoti. -O'quv qo'llanma. - T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2004 y
4.	Rahimov M.R.Ishmuxammedov A.E.Mintaqada iqtisodiyot. Darslik T.TDIU.2020
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. -T.: O'zbekiston, 2023yil 30-aprel
2.	Mirziyoyev Sh.M.Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. –Toshkent: “O'zbekiston” NMIU, 2017. – 104 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: “O'zbekiston” NMIU, 2017. – 56 b
4.	Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: “O'zbekiston” NMIU, 2017. – 48 b
Internet saytlari:	
5	www.Ziynet www.edu.uz www.lex.uz www.agro.uz https://t.me/ilmiykutubxona1 - Respublika ilmiy qishloq xo'jaligi kutubxonasi
6.	www.ziynet.uz – ta'lim portali;
7.	www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasi;

TALABALAR BILIMINI BAHOLASH MEZONLARI VA KREDITLARINI OLISH UCHUN TALABLAR

Fanga oid nazariy materiallar ma'ruza mashg'ulotlarini ma'ruzalarda ishtirok etish va HEMIS platformasi orqali ma'ruzalarni mustahkamlash hamda belgilangan test savollariga javob berish orqali amalga oshiriladi.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish va o'zlashtirish mashg'ulotlarga to'liq ishtirok etish va uni topshirish orqali amalga oshiriladi.

Mustaqil ta'lim mavzulari professor-o'qituvchilar tomonidan berilgan mavzular bo'yicha haftaning belgilangan mustaqil ta'lim kunlari (darsdan tashqari soatlar hisobidan) to'g'ridan-to'g'ri yoki HEMIS platformasi orqali berilgan mavzular bo'yicha topshiriqlar turli ko'rinishlarda bajarish tavsiya etiladi:

- mavzu yuzasidan tahliliy ma'lumot (esse) tayyorlash;
- hisoblash-chizma mustaqil ishini bajarish;
- badiiy-ijodiy ishini bajarish;
- aniq mavzu bo'yicha tahliliy taqdimot (prezentatsiya) tayyorlash;
- berilgan masalaga aniq yechim topish va uni tahlil etish;
- berilgan muammoni keng tahlil qilish, unga ta'rif va xulosalarni berish;
- berilgan mavzuni chuqur o'rganish va yuqori darajada tahlil qilish;
- tajriba-sinov ishlari amalga oshirish;
- amaliyotdagi mavjud muammoning yechimini topish, test, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash orqali loyihalar ishlash ko'nikmasini shakllantirish;
- ilmiy maqola, tezislar va ma'ruza tayyorlash;
- amaliy mazmundagi nstandart masalalarni yechish va ijodiy ishlash.

Talabalar mustaqil ta'limni tashkil etish O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-apreldagi “Oliy ta'lim muassasalari talabalari mustaqil ta'limni tashkil etish bo'yicha namunaviy tartibini tasdiqlash to'g'risida”gi 136-son buyrug'i hamda “TIQXMMI” MTUning Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar institutining 2024 yil 22-iyundagi №153 A/f-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan Nizom asosida amalga oshiriladi.

Mustaqil ishlar soni 20 ta. Fanning mohiyatidan kelib chiqib har bir talabaga 10 tadan mustaqil ish mavzulari beriladi. 1-ON ni hisoblayotganda 5 tasi, 2-ON hisoblayotganda esa qolgan 5 tasi baholanadi. Fan xususiyatidan kelib chiqib, oraliq va yakuniy nazorat savollarining kamida 50% qismi mustaqil o'qib o'rganish uchun tavsiya etilgan mavzu/topshiriqlar bo'yicha shakllantiriladi.

Oraliq nazorat 2 marta o'tkaziladi: 1-ON o'quv jarayonining 5-haftasida, 2-ON esa 9-haftasida o'tkaziladi. Talaba 1-ON ni o'zlashtira olmasa ham 2-ON ni topshirishi mumkin. Oraliq nazorat ballari jamlanadi, ikkalasidan kamida 60% o'zlashtirish ko'rsatkichiga ega bo'lsa talabaga yakuniy nazorat topshirishiga ruxsat etiladi, aks holda talaba yakuniyga kiritilmaydi. Oxirgi 10-haftada oraliq nazoratlardan yetarli ball to'play olmagan talabalar uchun qayta topshirish imkoniyati beriladi.

Yakuniy nazorat 1 marta o'tkaziladi: yakuniy nazorat buyruq asosida tasdiqlangan komissiya ishtirokida olinadi. Mutaxassislik fanlardan (shu jumladan, o'quv soatlari ko'p bo'lgan fanlar) kafedra xulosasiga ko'ra yozma shaklda tashkil etiladi. Kredit miqdori kam yoki auditoriya soati kichik bo'lgan fanlar test shaklida olinadi.

Ushbu fandan jami 10 ta amaliy mashg'ulot rejalashtirilgan. Shundan 5 tasini 1-ON gacha muddatda topshirishadi. Qolgan 5 ta amaliy mashg'ulotni natijalari 2-ON ga hisobga olinadi.

1-ON fanning 1-qismi bo'yicha test (yoki og'zaki, yozma bo'lishi mumkin) shaklida topshirishadi. Test savollari soni 200 ta. Kamida 2 hafta oldin savollar tanishtiriladi. Oraliq nazorat vaqtida 40 ta savol talabaga beriladi. Har bir savolga 0,25 ball relashtirilgan. Test maxsus dasturlar (easyQuizzy) asosida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat savollari talabaga kamida bir oy oldin yetkazilishi kerak. Agar yakuniy nazorat test shaklida o'tkazilsa, 200 tadan kam bo'lmagan savollar talaba tanishtiriladi. Test javoblari talabaga berilmaydi. Yakuniy nazorat uchun savollar ko'proq mustaqil ta'lim mavzulari bo'yicha berilsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

Yakuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimini baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

60310100 – Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabalari uchun "Resurslar iqtisodiyoti" fanidan talabalar bilimini baholash va nazorat qilish mezonlari

Ko'rsatkichlar	Soni	Bir nazorat uchun ajratilgan ball	Jami
Oraliq nazorat – (60 ball)			
<i>Oraliq nazorat – 1</i>			
Amaliy mashg'ulotlarni topshirish	10	1	10 ball
Mustaqil ishlarni topshirish	5	2	10 ball
Test topshirish	1	10	10 ball
Jami			30
<i>Oraliq nazorat – 2</i>			
Amaliy mashg'ulotlarni topshirish	10	1	10 ball
Mustaqil ishlarni topshirish	5	2	10 ball
Og'zaki savol-javob	1	10	10 ball
Jami			30
Yakuniy nazorat – (40 ball)			
Yozma ish (yoki og'zaki, test shaklida)	1	40	40 ball
JAMI			100 ball

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Begbutayev Hasan Aralovich
E-mail:	begbutayev@mail.ru
Tashkilot:	"TIQXMMI" Milliy tadqiqot universitetining Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti "Iqtisodiyot" kafedrası
Taqrizchilar:	Z.M.Muqimov - "TIQXMMI" Milliy tadqiqot universitetining Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti i.f.n dotsent Sh.A.Fayzieva – QarMI "Innovatsiyon iqtisodiyot" kafedrası i.f.n dotsenti

Mazkur Sillabus institut uslubiy Kengashining 2024 yil 26 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Iqtisodiyot" kafedrasining 2024 yil   avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i:

dots. A. Abdiyev

Gidromiloratsiya fakulteti dekani:

dots. A. Qurbanov

Iqtisodiyot kafedrası mudiri:

D. Muhammadiyeva

Tuzuvchi:

H. Begbutayev